

Afdoend onderzoek

Stadsverf Oostenburg te Amsterdam

15 augustus 2017

Samenvatting

Voor de locatie Stadswerf Oostenburg te Amsterdam worden ruimtelijke plannen voorbereid. Uit het oriënterend onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van de gierzwaluw niet op voorhand is uit te sluiten.

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat binnen de planlocatie geen gierzwaluwen voorkomen. Op basis van eerder onderzoek wordt uitgegaan van de aanwezigheid van één nestplek van de huismus.

Voor het tegengaan van effecten zijn mitigerende en compenserende maatregelen in de vorm van het aanbieden van minimaal 2 (geschikte) alternatieve nestplaatsen voor de huismus noodzakelijk. Voor de huismus is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Inhoud

- 2 - Inleiding**
- 3 - Beschrijving gebied**
- 4 - Beschrijving werkwijze**
- 8 - Waarnemingen**
- 11- Analyse**
- 13- Maartegelen**
- 14- Advies & Bronnen**

Colofon

Opdrachtgever Van Riezen & partners
Projectnummer 17.013
Datum 15 augustus 2017
Auteur P.J.H. van der Linden
Gecontroleerd N. Hemmers
Status concept

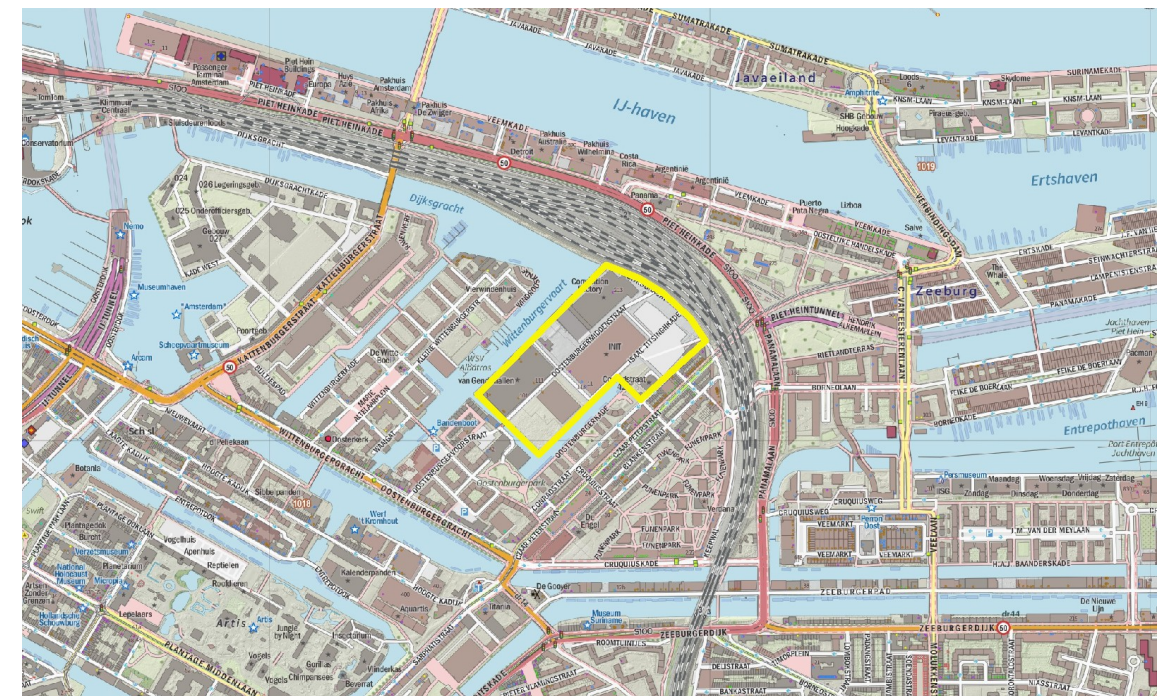
*Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl*

Inleiding

Voor de locatie Stadswerf Oostenburg te Amsterdam worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het voornemen is om de bestaande gebouwen binnen het plangebied te slopen of te renoveren, ook wordt op verschillende plekken nieuwbouw gerealiseerd. Voor de ontwikkeling is een oriënterend onderzoek uitgevoerd (Hemmers 2016). Door de gemeente is eerder een natuurwaardeonderzoek uitgevoerd (Anonymus 2014), waarbij de aanwezigheid van de huismus is aangetoond. Uit het oriënterend onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van de gierzwaluw niet op voorhand is uit te sluiten. Een aanvullend onderzoek is noodzakelijk geacht. Als blijkt dat de gierzwaluw daadwerkelijk voorkomt en een effect niet is te vermijden, dat is ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In het voorliggende rapport wordt verslag gedaan van de inventarisatie van de gierzwaluw op het terrein van de Stadswerf Oostenburg. Voor de inventarisatie zijn de voorschriften uit de soortenstandaard en het kennisdocument gevolgd. De effecten zijn beoordeeld en de – noodzakelijke – compensatie en mitigatie is toegelicht.

Bij de analyse van de effecten is gelet op de effecten veroorzaakt door de veranderde omgeving en het veranderde gebruik. Daarnaast zijn de effecten bepaald die veroorzaakt worden door de werkzaamheden, die nodig zijn om te komen tot de gewenste werkzaamheden. Daarbij is naast de planlocatie sec. gelet op de directe omgeving en de effecten op soorten in de omgeving.

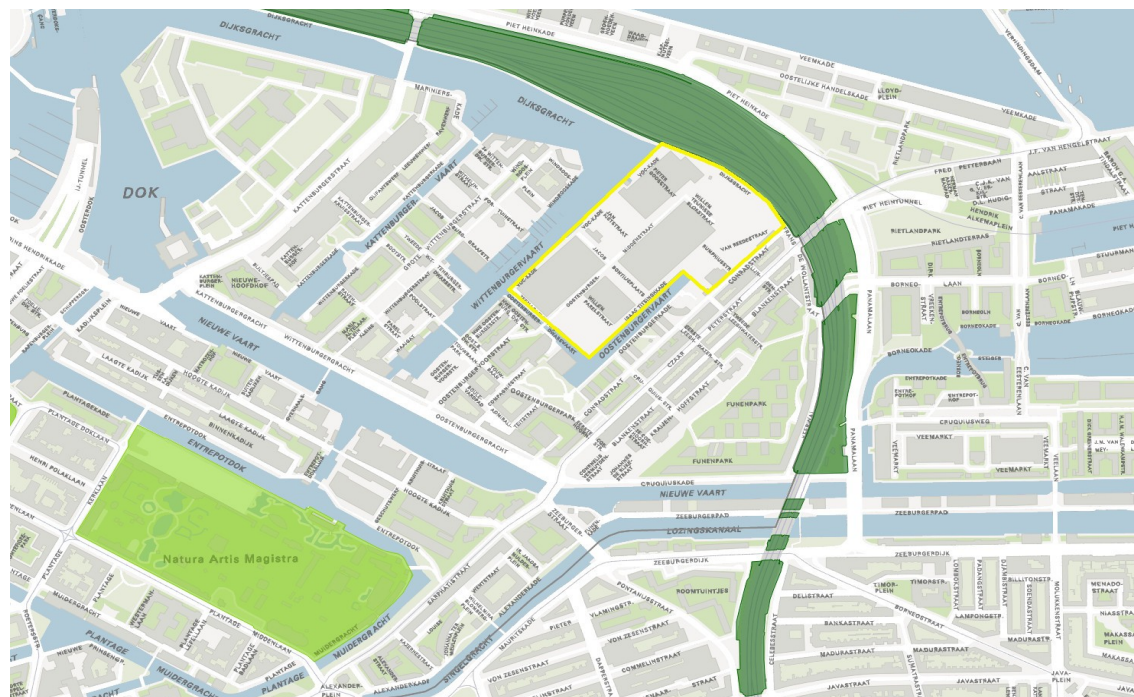
Ligging van het perceel

H02 Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden

Ligging van de Natuurnetwerk Nederland.

Ligging van de hoofdgroenstructuur en de ecologische structuur.

Het plangebied is gelegen binnen de bebouwde kom van Amsterdam, langs de Oostenburgermiddenstraat. Ten noorden van het plangebied loopt de spoorlijn, ten westen ligt de Wittenburgervaart en aan de oostzijde van het plangebied ligt de Oostenburgervaart. De bestaande gebouwen binnen het plangebied betreffen; de Van Gendthallen, INITO-gebouw, Cafe Roest en Restaurant Rosa en Rita. Het gebouw aan de noordzijde van het plangebied wordt, met uitzondering van de monumentale Werkspoorhal, gesloopt. De overige gebouwen in het plangebied zijn in het verleden gesloopt waardoor een deel van het plangebied braak ligt. Onder het spoortalud is een parkeerterrein. De Van Gendthallen en de gebouwen van Café Roest en Restaurant Rosa en Rita blijven behouden en zullen gerenoveerd worden.

Op ruim 2,5 kilometer afstand van het plangebied liggen de gebieden die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer, ligt op ruim 3 kilometer afstand van het plangebied. Het Natura 2000 gebied IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, ligt op grotere afstand - ruim 6 kilometer - van het plangebied. Dierentuin Artis is het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen als Hoofdgroenstructuur van Amsterdam. Het spoortalud is aangewezen als Ecologische structuur van Amsterdam.

Natura 2000

Via de Natura 2000 zijn gebieden beschermd van internationaal belang. Voor deze gebieden zijn doelstellingen geformuleerd voor het behoud van habitats en planten en dieren. Deze Natura 2000 gebieden zijn ook beschermd tegen invloeden van buiten, zoals stikstofdepositie en grondwaterstromen. Voor functie waardoor de depositie van stikstofverbindingen toeneemt is een berekening noodzakelijk van de effecten. Omdat er sprake van groot onderhoud zal er geen significante wijziging in de emissie verwacht worden. Een berekening van de depositie is niet noodzakelijk. Vanwege de grote afstand tussen Natura 2000 gebieden en het perceel en de aard van de werkzaamheden kan een effect van andere oorzaken, zoals geluid, licht of grondwaterstromen, op voorhand worden uitgesloten.

Natuurnetwerk Nederland

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Natuurnetwerk van Nederland. Het Natuurnetwerk Nederland wordt via de ruimtelijke verordening beschermd

Ecologische structuur & Hoofdgroenstructuur

In Amsterdam is beleid vastgesteld voor verbetering van de ecologische kwaliteit van de stad. Een van die maatregelen is het aanwijzen en verbeteren van de ecologische structuur. Wat op stedelijk niveau te vergelijken is met het Natuurnetwerk Nederland. De hoofdgroenstructuur omvat de groene terreinen die Amsterdam wil borgen, bestaande uit gebieden die waardevol zijn voor de stad. Behoud van de waarden en een gevarieerd totaal aanbod aan groen zijn belangrijke aspecten. De Hoofdgroenstructuur en de ecologische structuur vallen buiten de wettelijke beschermde natuurgebieden.

H03 Werkwijze: technieken, veldbezoeken & omstandigheden in het veld

Afdoende inventarisatie

Voor de afdoende inventarisatie van beschermde soorten, is het van belang dat deze worden uitgevoerd volgens enkele regels. Het gaat om voldoende inspanning met geschikte technieken, in het optimale seizoen en door gekwalificeerd personeel. De gebruikte methoden en technieken worden aangepast op de situatie en op de te verwachten soorten. Hierbij wordt een afweging gemaakt welke methoden en technieken het meest geschikt c.q. efficiënt zijn. Voor verschillende soorten zijn protocollen verschenen of kan worden teruggevallen op wetenschappelijke literatuur, gericht op het inventariseren van soorten. Daarnaast zijn er voor een beperkte lijst soorten, zogenoemde soortenstandaards verschenen. Voor het inventariseren van beschermde soorten gebruikt Els & Linde de verschillende genoemde bronnen, aangevuld met terrein- en soortkennis van de ecooloog. Belangrijk onderdeel van een afdoend onderzoek is dat de gebruikte techniek op een juiste manier wordt vastgelegd, zodat het onderzoek is te reproduceren. Het onderzoek richt zich op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten waarop een effect is te verwachten als gevolg van de ontwikkeling.

Technieken onderzoek gierzwaluwen

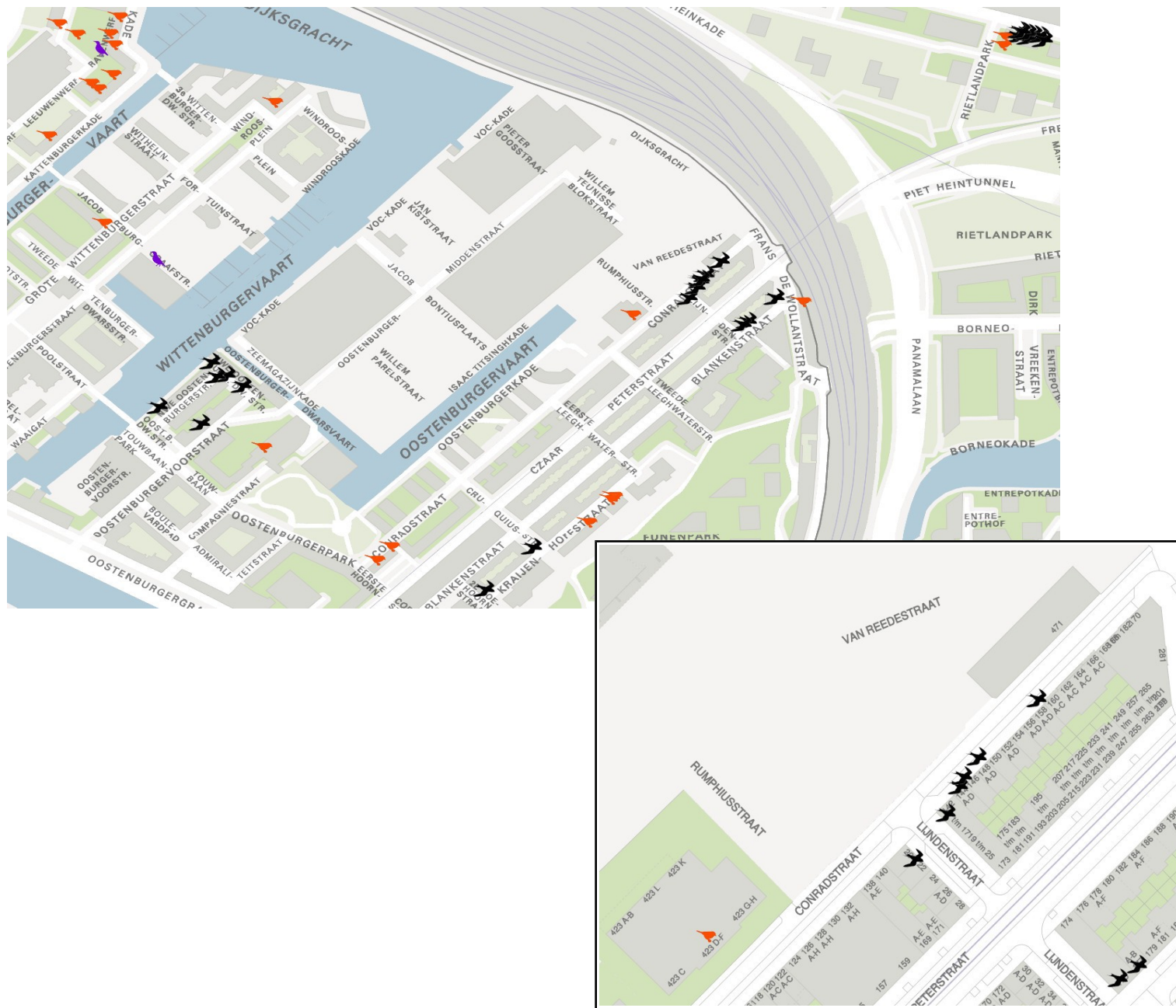
Tijdens de inventarisatie van de gierzwaluw wordt gezocht naar invliegende vogels, nestgeluiden of andere sporen van nesten. Een groep vogels die boven een gebouw of wijk cirkelt, is een goede aanwijzing voor de aanwezigheid van een nest in die omgeving. De inventarisatie van de gierzwaluw wordt tegen zonsondergang uitgevoerd. De weersomstandigheden kunnen van invloed zijn op de resultaten, van belang is dat bij gunstige omstandigheden wordt gezocht naar de gierzwaluw.

Veldbezoeken & omstandigheden in het veld

Voor de gierzwaluw is een inventarisatie in drie ronden in de periode mei tot en met half juli voldoende, om inzicht te krijgen in het voorkomen van broedende vogels binnen het plangebied. De inventarisaties van de gierzwaluw starten ruim voor zonsondergang en eindigen op het moment dat de aanwezigheid van alle potentieel voorkomende soorten en functies zijn vastgesteld.

Tijdens de inventarisaties waren de weersomstandigheden voldoende voor een betrouwbaar resultaat. Wat geschikte weersomstandigheden zijn is beschreven in de soortenstandaard, het kennisdocument en de verschillende onderzoeksprotocollen.

H04 Waarnemingen: veldgegevens en gegevens uit de literatuur

Voor het project is eerder een oriënterend onderzoek uitgevoerd (Hemmers 2016). In dat onderzoek is als aannemelijk gesteld dat binnen de bebouwing op het terrein gierzwaluwen voorkomen. Om die reden is een aanvullend onderzoek naar deze soorten uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

In het Natuurwaardeonderzoek van het terrein is gebleken dat aan de Conradstraat 423 D-F een broedpaar van de huismus aanwezig is. Uit de natuuratlas Amsterdam blijkt dat in de omgeving – ook juist naast het plangebied – vrij veel gierzwaluwen zijn aangetroffen. Er zijn geen meldingen van gierzwaluw binnen het terrein bekend. Op waarneming.nl wordt een gierzwaluw gemeld boven een braakliggend terrein, dat is in ieder geval op die plek geen verblijfplaats. In 2014 is een afdoend onderzoek uitgevoerd naar de Van Gendthallen (Van der Linden 2014). Toen is gebleken dat in deze hallen geen beschermde dieren aanwezig zijn, en dat naast de Van Gendthallen – in woningen – gierzwaluwen zitten.

Inventarisatie gierzwaluw – 29 mei 2017

Op 29 mei 2017 is een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van gierzwaluw binnen de percelen te Amsterdam. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en zijn de gebouwen geïnspecteerd op een invliegende gierzwaluw en andere nestgedrag. Aanvullend is gelet op boven de woonwijk vliegende dieren, die de potentiële aanwezigheid van een nestplaats verraden.

Waarnemingen

Tijdens de inventarisatie van de gierzwaluw zijn bij de woonbebouwing aan de Conradstraat verscheidene gierzwaluwen gezien. De waarnemingen bevestigen de melding op de natuuratlas van Amsterdam. Hoog boven het plangebied zijn ook enkele gierzwaluwen gezien, maar die hebben duidelijk geen nest binnen het plangebied.

Inventarisatie gierzwaluw – 14 juni 2017

Op 14 juni 2017 is een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van gierzwaluw binnen de planlocatie Amsterdam. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en zijn de gebouwen geïnspecteerd op een invliegende gierzwaluw en andere nestgedrag. Aanvullend is gelet op boven de woonwijk vliegende dieren, die de potentiële aanwezigheid van een nestplaats verraden.

Waarnemingen

De waarnemingen van 14 juni bevestigen de waarnemingen van eind mei. Ook nu weer nestgedrag aan de Conradstraat en binnen het plangebied geen aanwijzingen voor een nest van de gierzwaluw.

Inventarisatie gierzwaluw – 26 juni 2017

Op 26 juni 2017 is een derde inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van gierzwaluw binnen de planlocatie. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en zijn de gebouwen geïnspecteerd op een invliegende gierzwaluw en andere nestgedrag. Aanvullend is gelet op boven de woonwijk vliegende dieren, die de potentiële aanwezigheid van een nestplaats verraden. Tijdens de

inventarisatie van de gierzwaluw is tevens gelet op de aanwezigheid van andere strikt beschermde soorten binnen de planlocatie.

Waarnemingen

Tijdens de inventarisatie zijn alleen hoog vliegende dieren gezien. Aan dergelijke waarnemingen kan geen locatie van een verblijfplaats worden gekoppeld. Ter hoogte van de Van Gendhallen – boven de Wittenburgervaart – zijn laag vliegende gierzwaluwen gezien. Het nest van deze dieren zit in de woningen aan de Nieuwe Oostenburgerstraat.

H05 Analyse: beoordeling van de effecten op de natuurwaarden

Bij de analyse wordt gelet op de effecten als gevolg van het veranderde gebruik en de veranderde inrichting. Daarnaast wordt gelet op de effecten als gevolg van de werkzaamheden, om de veranderingen te kunnen bereiken. Voor zover plangebieden binnen het Natuurnetwerk, het weidevogelleefgebied, Natura 2000 gebied of andere beschermde natuurgebieden liggen, worden de effecten op deze beschermde natuurgebieden binnen de analyse getoetst. Voor de Natura 2000 gebieden is de externe werking eveneens van belang; de belangrijkste externe effecten worden veroorzaakt door toename van depositie, geluid en licht. Daarnaast kunnen veranderde grondwaterstromen een effect veroorzaken.

Uit de quick scan ecologie is gebleken dat binnen de planlocatie vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw aanwezig kunnen zijn. Door bureau Els & Linde is in het voorjaar van 2017, een afdoend onderzoek naar de gierzwaluw binnen de planlocatie uitgevoerd. De analyse van deze notitie beperkt zich tot de effecten op beschermde soorten die tijdens het afdoend onderzoek naar de gierzwaluw zijn aangetroffen, aangevuld met de eerdere constatering van de aanwezigheid van de huismus.

Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming van kracht. De Wet natuurbescherming kent een afdeling voor soortbescherming en een afdeling voor gebiedsbescherming. Binnen de gebiedsbescherming is de PAS (de programmatische aanpak stikstof) een integraal onderdeel. Binnen de PAS zijn maatregelen opgenomen om de stikstofdepositie te reduceren. Een onderdeel is dat voor alle bronnen een berekening moet worden uitgevoerd van de stikstofdepositie. Dit wordt met het voorgeschreven instrument Aerius berekend. Bij een depositie tussen 0,05 en 1,0 mol stikstof is er een meldingsplicht. Als er minder dan een 0,05 mol wordt veroorzaakt en er nog ontwikkelingsruimte is in het Natura 2000 gebied is er geen melding nodig. Is er geen ontwikkelingsruimte of wordt er een hoge depositie veroorzaakt dan is er vergunningplicht. Met de Aerius kan worden aangetoond dat er geen hoge depositie is.

De soortbescherming binnen de Wet natuurbescherming richt zich op de internationale afspraken, en geeft een uitbreiding van de beschermde soorten door aan de rode lijst (bedreigd en ernstig bedreigd) een beschermd status te koppelen. Binnen de bebouwde kom is de belangrijkste wijziging in de beschermde soorten het vervallen van de bescherming op muurplanten en orchideeën.

Vogels

Tijdens de inventarisaties naar de gierzwaluw zijn juist buiten de planlocatie vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw aangetroffen. In het gebouw aan de Conradstraat (binnen het plangebied) is – uit eerdere inventarisaties – een broedende huismus bekend. Als dit complex wordt gesloopt of gerenoveerd moet rekening gehouden worden met de huismus. Als het nest niet behouden kan worden is ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig en zal een alternatieve broedgelegenheid nodig zijn. Daarbij zijn minimaal twee nestplekken te compensatie nodig.

Overige soorten

Binnen de planlocatie zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten. Voor de overige beschermde soorten ontbreekt een geschikt habitat. Deze soorten zijn daarom niet binnen de planlocatie te verwachten.

Beschermde gebieden

Het Natura 2000 gebied ligt op ruime afstand van de planlocatie. Gelet op de afstand en de omvang van het voornemen, is een kans op een effect op het Natura 2000 gebied uitgesloten. Het Natuurnetwerk ligt eveneens op ruime afstand van de planlocatie. Gelet op de omvang van het voornemen, is een kans op een effect op het Natuurnetwerk uitgesloten.

H06 Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te garanderen, dienen voorafgaande en na uitvoer van de werkzaamheden, voldoende geschikte (paar)verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Volgens de toetsingscriteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland dienen voor elke verloren verblijfplaats, vier alternatieve verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. De overheid stelt namelijk dat hoe meer alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één alternatieve verblijfplaats geschikt bevonden wordt. Voor de huismus is voor ieder nest dat wordt beschadigd twee alternatieve nestplekken nodig. Voor de gierzwaluw geldt een factor vijf; dus per gierzwaluw nest vijf alternatieven aanbieden.

Advies voor het onderzochte perceel

Binnen het project zijn geen nesten van de gierzwaluw aangetroffen. Dat betekent dat er geen verblijfplaatsen voor de gierzwaluw nodig zijn. Er is recent wel één broedpaar van de huismus aangetroffen.

Voor de huismus kunnen nestkastjes worden opgehangen of speciale dakpannen geplaatst worden. De kasten werken het beste als deze in groepen worden opgehangen. Er moeten minimaal twee nestplekken worden aangeboden – binnen 200 meter van de huidige nestplek.

Gewenningstijd

Voordat de (tijdelijke) maatregelen als functioneel worden beschouwd door het bevoegd gezag is een zogenoemde gewenningstijd nodig. Deze is afhankelijk van de aangetroffen soorten en deels van de aard van de verblijfplaats of het aantal dieren. In de tabel is een overzicht gegeven van de verschillende gewenningstijden die worden aangehouden. Voor de huismus geldt dat een gewenningstijd van twee maanden voldoende is.

Bij het bevestigen van de verblijfplaatsen en het bepalen van de geschikte plek is het van belang dat vogels graag een ochtendzon hebben. De verblijfplaatsen moeten binnen 200 meter geplaatst worden. Bij het zoeken van geschikte locaties en de keuze van de soort voorziening kan een ecooloog van Els & Linde adviseren.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecooloog – in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

Bovenwettelijke compensatie

Naast de – in veel gevallen – wettelijk voorgeschreven compensatie en mitigatie. Zijn er vaak eenvoudige maatregelen in het bouwproces te integreren die leiden tot een hogere waarde voor de stadsnatuur. Wij adviseren u graag over de mogelijkheden.

H06 Conclusie, advies en gebruikte bronnen

Voor de locatie Stadswerf Oostenburg te Amsterdam worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het voornemen is om de bestaande gebouwen binnen het plangebied te slopen of te renoveren, ook wordt op verschillende plekken nieuwbouw gerealiseerd. Voor de ontwikkeling is een oriënterend onderzoek uitgevoerd (Hemmers 2016). Door de gemeente is eerder een natuurwaardeonderzoek uitgevoerd (Anonymus 2014), waarbij de aanwezigheid van de huismus is aangetoond. Uit het oriënterend onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van de gierzwaluw niet op voorhand is uit te sluiten. Een aanvullend onderzoek is noodzakelijk geacht. Als blijkt dat de gierzwaluw daadwerkelijk voorkomt en een effect niet is te vermijden, dat is ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In het voorliggende rapport wordt verslag gedaan van de inventarisatie van de gierzwaluw op het terrein van de Stadswerf Oostenburg. Voor de inventarisatie zijn de voorschriften uit de soortenstandaard en het kennisdocument gevolgd. De effecten zijn beoordeeld en de – noodzakelijke – compensatie en mitigatie is toegelicht.

Beschermde soorten

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat binnen de planlocatie geen gierzwaluwen voorkomen. Op basis van eerder onderzoek wordt uitgegaan van de aanwezigheid van één nestplek van de huismus.

Voor het tegengaan van effecten zijn mitigerende en compenserende maatregelen in de vorm van het aanbieden van minimaal 2 (geschikte) alternatieve nestplaatsen voor de huismus noodzakelijk. Voor de huismus is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Voorafgaande en tijdens de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezige soorten die vallen onder het zorgbeginsel van de Wet natuurbescherming. Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet, in vergelijkbaar geschikt habitat in de omgeving. Schuil- en overwinteringsplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op overwinterende en of schuilende dieren.

Beschermde gebieden

De werkzaamheden en de veranderde omgeving zullen geen significant effect veroorzaken op de beschermde natuurgebieden.

- Anonymus (2014) Natuurwaardenonderzoek Plangebied Oostenburg. Dienst Ruimtelijke Ordening, gemeente Amsterdam.
- Anonymus (2014) Soortenstandaard Gierzwaluw Apus apus, versie 2.0. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- Anonymus (2017) Kennisdocument Gierzwaluw Apus apus, versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- Hemmers, N. (2016) Quick scan ecologie Stadswerf Oostenburg te Amsterdam. Els & Linde B.V.
- Hustings, M.F.H., Kwak, R.G.M., Opdam, P.F.M., Reijnen, M.J.S.M., (1985). Vogelinventarisatie. Achtergronden, Richtlijnen en Verslaglegging. Natuur beheer in Nederland Deel 3.
- Jong, G. de (2014) Inventarisatie van gierzwaluwen in stadsdeel Centrum en evaluatie van plaatsing van nestvoorzieningen. Gert de Jong Ecologisch Adviesbureau
- Linden, P.J.H. van der (2014) Afdoend onderzoek Van Gendthallen te Amsterdam.
- Scharringa, C.J.G., W. Ruitenbeek & P.J. Zomerdijk (2010) Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. SVN, Landschap Noord-Holland.
- Interactieve kaart beschermde Flora- en fauna
- Interactieve kaart Ecologische passages en structuur
- Interactieve kaart broedplaatsen van gierzwaluwen, huismussen en spreeuwen
- provincienoordholland.nl
- waarneming.nl